EPISTOLA

Illustrissimi ac Reverendissimi D. NICOLAI PAVILLON Episcopi Alectensis, ad Illustrissimum ac Reverendissimum D. HARDVINUM PEREFIXE Archiepiscopum Parisiensem, De Subscriptione Formulæ, quâ damnantur Quinque Propositiones JANSENII: *E Gallico in Latinum conversa.*

Ritualem Alectensem, Tibi, Domine Illustrissime, meo nomine oblatum eâ benignitate excepisti, Literisque ad me vigesimâ Mensis proximè elapsi datis, tam honorificum de eo tulisti suffragium, ut ultrò agnoscam, id potiùs humanitati tuæ ac singulari erga me benevolentiæ, quàm ipsius Libri dignitati tribuendum. Quâ quidem approbatione facilè mihi persuadeo, fore ut non parva ei accedat auctoritas, undè legentibus acceptior atquè adeò Ecclesiæ utilior evadat. Huic autem tuo in me officio cùm vix unquàm respondere valeam, id unum spondeo, me illius memorem, gratumque semper futurum.

Nequè tamen id tibi satis fuit: sed mihi aliam adhuc magnam amoris significationem in his dedisti Literis, cùm tuos de Formulæ Jansenianæ Subscriptione sensus aperire, totumque in eo negotio consilium tuum & facti rationem ad me perscribere instituisti. Quâ in re tuo mihi exemplo præire visus es, ut vicissim tibi omnem deliberationis meæ ac consilii de eâdem Formulâ rationem ingenuè ac simpliciter aperirem: undè etiam compendio, & me vel tacente, intelligeret, quid de iis quæ hactenùs à Te hoc in negotio gesta sunt, sentirem, quod te rescire velle mihi, tuo nomine, significatum est. Hæc igitur dum breviter expono, ut patienter feras etiam atquè etiam rogo.

Primùm aliquot ante annos quidam è Sorbonicis Doctoribus, Literis tum suo tum Amicorum nomine scriptis, me de Summorum Pontificum Constitutionibus, & Subscriptione Formulæ in conventu Cleri Gallicani constitutæ consulendum duxit, quod non ità clàm factum est, quin ad tuas quoquè aures venire potuerit. In his Literis multa afferebat, quæ sibi religionem injicerent, quo minùs Pontificum Bullis eam præstaret obedientiam, quæ Formulæ Subscriptione exigebatur: illud verò maximè urgebat, se, Libro Jansenii quàm diligentissimè perlecto, nusquàm in eo damnatas Quinque Propositiones, sed potiùs planè contrarias, reperisse.

His, fateor, rationibus initio non ità permotus sum, quin existimarem, eos adhuc Pontificiæ definitioni, tàm in jure quàm in facto, debere assentiri, adeoquè Formulæ, ubi ea exhiberetur, subscribere: quod ut præstarent, datâ responsione, eos sum adhortatus. At illi aliquantò post aliam longiorem fecêre Epistolam, in qua cum rationibus à me allatis fusè respondebant, tùm verò denuò maximè in eo insistebant, sibi hactenùs esse perspicuum, Jansenium damnatas Quinque Propositiones minimè tenuisse, adeoquè sibi nequaquàm licitum ejus damnationi, reclamante conscientiâ, subscribere.

 Hæc

Hæc ubi attentè consideravi, non statim de priore Sententia discessi, memor à Sapiente dictum: *Qui citò credit, levis est corde*: Sed rem diligentiùs examinare decrevi, tùm ut eorum consultationi responderem, tùm ut imposterùm Clerum quoque nostrum, ubi id opus esset, eâ de re docere possem. Itaque varia Scripta haud ità pridem de hoc Argumento ab utrâque parte edita, quantâ potui diligentiâ, cœpi evolvere, Lectioni Orationem adhibens, Deumque enixè rogans mihi adesse vellet, quò & rectam inirem viam, & in eamdem alios deducerem. Ex qua tandem inquisitione multa, eam in rem, certa & explorata habui, quæ hic operæ pretium erit breviter exponere.

Primò mihi nunquàm dubium fuit, quin & ad Ecclesiam pertineat, errores contra Fidem, unà cum Auctoribus & eorum Libris, damnare, & lato ab ea judicio Fidelis quisque obtemperare debeat. De hoc omnes planè consentiunt. Id unum in Disputationem venit, an huic Judicio, quatenùs *Factum*, hoc est, Auctores, eorumque sensum, spectat, ea debeatur obedientia, quæ fidem seu firmam animi persuasionem comprehendat. Quæ quidem fides seu animi persuasio si absit, tibi prorsus assentior, formulæ, de qua agitur, subscribi non posse: id enim futurum contra sinceritatem Christianam, cui nusquam magis locus, quam cum Ecclesiæ, ejus, quæ in nobis est, fidei rationem publico ac solemni testimonio reddimus. Jam vero ut hæc quæ superest quæstio solvatur, duo necessario examinanda sunt.

Primum an quæstio facti & quæstio juris in hac Jansenii causa ita conjungantur, ut prorsus sint inseparabiles: ex quo consequens sit, eamdem in utroque fidem & observantiam Ecclesiæ deberi.

Alterum vero, ubi has duas quæstiones suapte natura sejunctas esse concesseris, an Ecclesia in quæstionibus facti, quæ circa Auctores eorumque doctrinam versantur, errare non possit, atque adeo nemini unquam licitum sit ab ejus judicio ac decisione, in hujusmodi causis, dissentire.

Ex his duobus, ut mihi quidem videtur, pendet tota hæc controversia; de quibus proinde quid sentiam, re diligenter examinata, hic Tibi exponam.

Quod ad priorem quæstionem spectat, juris factique, tanquam rerum suapte natura sejunctarum, distinctionem, in bullis Pontificum & formula ad subscribendum proposita, statim nullo negotio agnovi. Quid enim manifestius, quam quinque propositiones ab Innocentio X. prout se habent, damnatas esse, adjunctâ cuique peculiaris censuræ atque anathematis notâ; in quo jus consistit: deinde verò ab eodem Pontifice, ac postea ab Alexandro VII. ejus successore, Jansenio tributas, tanquam ab eo traditas in libro qui inscribitur, *Augustinus*, quod facti nomine intelligitur? Quis autem non continuo animadvertat, duo hæc prorsus distincta & secreta à se invicem esse? Nonnulli tamen aliquot abhinc annis nullum non moverunt lapidem, ut hæc permiscerent, quasi inter se indivisim cohærentia, ut videlicet hoc modo propositio quæ facti est, facti esse desineret, & ad fidem inciperet pertinere. Verum hæc opinio ita ab omnibus explosa est, ut vix ullum hodie reperiat patronum. Qua in re non mediocrem priori tuo edicto laudem consecutus es, quo eam ita profligasti, ut non dubitâris maliciosos aut ignaros nuncupare, quotquot Episcopis illam tribuerent. Quapropter frustra in ea confutanda tempus tererem.

In altera quæstione adhuc minus laboravi. Constat enim apud omnes, in factis non revelatis, quale est, an privatus quispiam auctor hanc aut illam sententiam tenuerit, vel in editis libris tradiderit, Ecclesiæ judicium non esse infallibile. Siquidem in fidei articulis rebusque ad salutem necessariis definiendis, conscia est sibi divinam opem nunquam defuturam; in aliis vero rebus, quæ facti esse dicuntur, non item. In his quippe rationis ductum sequitur, nec aliter in ejusmodi quæstionibus dijudicandis se gerit, quam quilibet sapientum hominum cœtus. Quo sensu dici potest in hisce rebus humano modo agere, ac naturalem rationem sequi; non quod plerumque superno lumine non illustretur, sed quod non semper id contingat, nec certa ac perpetua lege ei promissum fuerit.

Ex his perspicuum est, non eam esse Ecclesiæ, in definiendis factis, auctoritatem, ut eo ipso pro certis ab omnibus haberi velit: alioquin ad falsum credendum, quod absit, aliquando nos cogeret. Hæc erat communis & constans, ante exortas hasce contentiones, omnium Theologorum sententia: unde etiam inferebant, liberam esse fidem factorum quæ ad Honorium & Theodoretum spectant, quantumvis ea publico ac solemni Ecclesiæ judicio definita fuerint. Quam quidem doctrinam probe nosti, Cardinalibus Baronio, Bellarmino & Palavicino ita probari, ut in controversiis adversus Hæreticos, pro tuenda Ecclesiæ auctoritate, illam tanquam certam adhibeant.

Neque tamen inde quis recte inferat, *Facta omnia ab Ecclesia definita in dubium revocatum iri, atque ita futurum, ut in multis, quæ hactenus pro certis habita sunt, fideles nutent.* Ut enim mittam plura diversi generis facta, illudque solum genus attingam, de quo hic quæritur, falsum est, nulla esse Ecclesiæ de auctoribus eorumque libris judicia, quæ in dubium revocari non possint. Quamvis enim Ecclesia in ejusmodi rebus errare possit, ac proinde fidem sibi haberi, pro potestate, non exigat, tamen ea sæpe veritatis signa occurrunt, ut hanc omnes ultro agnoscant, non tam ob ipsius judicii auctoritatem, quam quod res per seipsam clara sit, unde nulla etiam prævia Ecclesiæ declaratione, omnes de illa conveniunt. Sic damnatos in Luthero & Calvino errores ab utroque revera traditos nullus dubitat, tametsi Tridentina Synodus in his erroribus damnandis auctorum nominibus parcendum duxerit.

Atque ea sunt facta in quibus Ecclesiæ Pastores, si ita eis visum fuerit, subditorum fidelium subscriptionem exigere possunt. Neque enim tunc, ut quis illa credat, pro sua potestate jubent, sed ut quæ jam ultro credit, aut credere debet, palam profiteatur. Quapropter si quis subscriptionem abnueret, merito de fide suspectus haberetur, quod vix dubium esset, quin dolo malo id recusaret, damnatisque erroribus reipsa esset infectus. Talia sunt quoque facta Arii, Nestorii, Eutychetis aliorumque Hæresiarcharum, quæ nemo sanæ mentis in dubium vocaverit.

At alia sunt facta non perspicua aut evidentia, sed potiùs dubia & obscura, ut plerumque accidit, cùm de Auctoribus quæritur, qui in Communione Ecclesiæ Catholicæ vixerunt, & quorum Libri, non nisi post mortem, Censuræ subjiciuntur. Tunc enim multa animo occurrere possunt, quamobrem dubitetur, an errores de quibus insimulantur, reipsa tradiderint; neque id solâ Ecclesiæ authoritate ita certum evadit,

evadit, ut omnem ea de re dubitationem abjicere necesse sit. Ejus generis sunt facta Honorii, Theodoreti, Abatis Joachimi, & multa alia, quæ nullus Theologorum, ob solam judiciorum Ecclesiasticorum authoritatem necessariò credenda existimat.

Et quidem Ecclesiæ Disciplina debitaque Præpositis reverentia postulat, ut ejusmodi judiciis non temerè resistatur. Quin & Episcopi, si ita conducere existiment, librorum lectionem subditis possunt interdicere, quod malo, si quid ab ea lectione periculi est, propulsando sufficit. At facti fidem exigere nequaquam possunt; multò minùs eam recusantes, hæreseos damnare, maximè si in Ecclesiæ Communione permaneant, ac prava dogmata Auctori, de quo controvertitur, attributa apertè repudient; id unum contendentes, ab accusatoribus malè intellectum, ac singula ejus verba Catholico sensu interpretantes. Tunc enim mutua maximè opus est tollerantia, ac sinendum unumquemque in suo sensu abundare, juxtà Pelagii II. ad Episcopos Hystriæ scribentis Regulam, in Jus Canonicum à Gratiano relatam.

Postquam verò præsentem causam cum singulis adjunctis, quantâ potui diligentiâ perpendi, mihi, fateor, planè persuasum est, factum Jansenii minimè inter ea reponendum, quæ certa & evidentia habentur, ut sunt facta Arii, Nestorii, aliorumque hæreticorum; sed dubium esse & obscurum, ac planè simile factis Honorii & Theodoreti, de quibus Theologi inter se dissentiunt, quæ proinde nullus credere aut subscriptione firmare nemo cogitur. Varia sunt rationum momenta, quæ me in hanc traxêre sententiam, quas majoris perspicuitatis gratiâ ad certa quædam capita redactas hìc explicabo.

I. Maximum exploratæ veritatis signum in ejusmodi Quæstionibus, est ipsa Auctorum eorumque Discipulorum confessio. Itaque nulli in mentem venit de Calvini erroribus dubitare, quos & ipse palàm defendit, & tota ejus Secta, quæ etiam ab Ecclesiæ Catholicæ Communione secessit, ad hunc usque diem propugnat. Jam verò patet hoc signum in præsenti Quæstione desiderari, imò prorsùs contraria occurrere. Cùm enim Author de quo quæritur, antè obierit quàm exorta sit de quinque famosis Propositionibus Disputatio, nequaquam eas potuit ut suas agnoscere. Similiter constat ejus defensores illas minimè admittere, sed potiùs respuere; deinde verò tantum à conflando schismate abesse, ut Ecclesiæ potiùs Catholicæ arctissimè adhæreant.

II. Alterum veritatis signum in ejusmodi factis, est consentiens peritorum judicium. Sic certus est Calvini error circa transsubstantiationem, quam ab illo impugnatam consentiunt quotquot Theologiæ Consulti ejus libros evolvunt. At hoc quoque signum frustrà hìc quæras. Plurimi enim, ut notum est, haud infimæ notæ Theologi, tum ex iis qui formulæ subscriptionem recusant, tum etiam ex iis qui subscripserunt, persuasum habent, Jansenii Doctrinam ab hæretico, qui ei adscribitur, sensu longè abesse: nec minùs constat, Theologos ejus defensores, hactenùs in aliquo judicio auditos aut convictos non fuisse, quantumvis audiri enixè postulaverint, seseque ad reddendam doctrinæ suæ ac fidei rationem paratissimos exhibeant. Qui quidem, tametsi numero vincantur ab iis qui Jansenium damnant, non parvam habent in hac causa auctoritatem, cùm in perdifficili & implicatissima Quæstione, qualis

qualis eſt ea de qua in *Auguſtino* Janſenii agitur, minimè culpandus ſit; qui paucorum valdè doctorum judicium, plurium aliorum præferat ſuffragio, quos noverit non ita gnavos eſſe, neque in ea re tam diligenter verſatos.

III. Diſceptatur de interpretatione libri elucubrati ab Epiſcopo pietate & doctrina celebri, qui in Eccleſiæ Catholicæ communione ſemper vixit, atque Hæreticos ſæpe, tum voce, tum ſcripto, exagitavit.

IV. Materia libri, in qua erraſſe dicitur, perdifficilis & perobſcura eſt, neque unquam ab eo tam clara & ſubtili oratione explicari potuit, quin facile lectores minus cauti aut periti in ea hallucinentur.

V. Propoſitiones iiſdem verbis quibus damnatæ ſunt, in ejus libro non extant, ut omnes fatentur, ſi primam excipias, quam ſenſu plane Catholico intelligendam, tum ex præcedentibus, tum ex ſubſequentibus contendunt illius defenſores.

VI. In eos vix cadere poteſt ſuſpicio malæ fidei, quaſi inficiatione facti, jus ipſum velint negare. Nam primò formulæ ſubſcriptionem recuſando, non ſolum ipſas Propoſitiones apertè damnant, ſed variis ſcriptis ſuum ea de re ſenſum manifeſtant, nihil ſe aliud defendere conteſtati, niſi prædeſtinationem gratuitam ac gratiam ſeipſa efficacem, quam S. Auguſtinus totaque Sancti Thomæ ſchola tuetur: tum vero in hunc eumdem ſenſum ſingula Janſenii verba interpretantur; cujus rei teſtimonium habent vel ab ipſis Epiſcopis formulæ auctoribus in epiſtola ad Innocentium X. Pontificem ſcripta. Præterea de iiſdem propoſitionibus ſuam fidei confeſſionem quinque articulis comprehenſam, in Urbem ad Alexandrum VII. miſerunt, quam diligenter examinatam Pontifex Orthodoxam judicavit, eamque *ſanioris* eſſe *doctrinæ* reſcripſit. Poſtremò ab Epiſcopis formulæ ſubſcriptionem urgentibus ſæpe quæſierunt, quænam propriè dogmata Janſeniani ſenſus nomine intelligi oporteat, idque ut planè ac dilucidè ab eis declararetur, inſtiterunt. Sicubi vero adverſarii propoſitionum ſenſum aſſignarunt, qualis eſt gratia neceſſitantis in ſecunda & tertia propoſitione, hunc illi ſtatim tanquam falſum & hæreticum repudiarunt. Quæ ſi quis animo attendat, vix fieri poteſt ut eos habeat ſuſpectos, quaſi mala fide factum negent, ut ea occaſione damnatos errores tueantur. Quippè eadem ratione ad Baronium & Bellarminum Cardinales, Monothelitarum hæreſeos ſuſpicio pertineret, quod adverſus trium Conciliorum Generalium pluriumque Summorum Pontificum definitionem, literas Honorii ab ea hæreſi vindicent. Similiter in Petavium Neſtoriani dogmatis crimen caderet, quod ſcripta Theodoreti adverſus Sanctum Cyrillum, tanquam erroris expertia, defendat. Denique ex mente Gregorii Magni, nemo tam Catholicus, quin ei hæreſeos labes aſpergatur, ſi publica ejus fidei profeſſione inſuper habita, eum intus in animo hæreſim retinere, ex tam futilibus argumentis conjicere liceat.

VII. Iidem illi Theologi in reliquis materiis, quæ vel ad hierarchiam, moralem doctrinam, diſciplinam Eccleſiaſticam, pœnitentiæ atque Euchariſtiæ Sacramenta, aliaque magni momenti Sacræ Doctrinæ capita pertinent, ſtrenuos ſe veritatis defenſores præſtant.

VIII. Iis in hâc causâ adjungendi ſunt complures Epiſcopi, qui vel Publicis

 edictis,

edictis, vel Perscriptis in Diœcesana Synodo actis, distinctionem Juris & Facti, in subscribendâ Formulâ, probaverunt, aut etiam qui hanc in subscribendo distinctionem adhibentibus faciles se præbent, tametsi ipsi illam in suis Edictis non interposuerint. Hinc enim constat, Factum Jansenii omnibus istis Antistitibus minimè certum aut evidens videri.

IX. Deniquè si quis ea quæ in toto hoc negotio gesta sunt, consideret, quibus machinis Jansenium adversarii adorti sint, quamque parùm æquis legibus, tota hæc lis, jam ab initio, instructa sit, vix sibi temperare poterit, quin lato in eum judicio diffidat, & de eâ re dubitet, cui tot rationes fidem detrahunt. Hæc obiter tetigisse sufficiat, quæ cùm tibi valdè perspecta sint, satiùs est tuæ prudentiæ cogitanda relinquere, quàm iis fusiùs explicandis, in nonnullorum offensam incurrere.

Hæc, fateor, multaque alia quæ brevitatis causâ omitto, gravissima mihi in hâc Quæstione visa sunt; neque fieri posse existimo, ut ea quis diligenter apud se reputet, quin Factum de quo agitur, minimè certum ac evidens esse agnoscat.

Id Jansenii adversarios non fugit. Undè hâc se ratiocinatione premi animadvertentes, Quæstionem aliò detorquere conantur. Neque enim, inquiunt, hic de Facto agitur, cùm Doctrina Jansenii, sive ea sit vera aut falsa, Catholica aut Hæretica, res sit in Jure posita: Undè ultrà inferunt, Ecclesiam, in eâ dijudicandâ, errare non potuisse, atque adeò quod de illâ pronuntiavit, apud omnes Catholicos ratum esse oportere.

Verùm mera est cavillatio, quâ res suâpte naturâ divulsas verbis involvunt, & Juris, Factique inseparabilitatem jam pridem ab omnibus explosam, ac priori tuo Edicto penitùs profligatam, iterùm nobis obtrudunt. Neque enim dubium, quin Doctrina Jansenii, si per seipsam consideretur, necessariò vera sit aut falsa, Catholica aut Hæretica. Sed nunquàm hinc quæstio Juris, quæ Hæreseos accusationi locum præbeat, existet, nisi priùs constet quænam sit ea Doctrina, atque id demùm in Controversiam vocetur, utrùm hæc ipsa Doctrina, de quâ jam inter omnes convenit Catholica sit vel Hæretica. Tunc enim id ex Scripturis Sacris & Traditione dirimendum erit, proindeque ad jus seu fidem Ecclesiæ pertinebit. Sin verò de Doctrinâ nondùm convenit, sed ab aliis in alium atquè alium sensum accipitur, semper quæstio erit in Facto: id quod in præsenti Controversiâ usu venit, aliis Doctrinam Jansenii in Sententiam quinque Propositionum à Pontificibus damnatarum accipientibus, aliis verò in Sententiam Gratiæ per seipsam efficacis; quod certè Dogma orthodoxum est, & magnam in Ecclesiâ Catholicâ habet autoritatem. Sic de Honorio, quia inter Theologos de ejus Epistolarum Doctrinâ non convenit, in quibus alii Christo unam concordiâ & consensione voluntatem, Catholico sensu, tribui contendunt; alii verò unam natura & essentia, quæ erat Monothelitarum hæresis, non nisi Facti quæstio est, utrùm horum potiùs senserit Honorius, de quâ licet Theologis inter se disputare, dummodò cùm Ecclesia Catholica, æquè duas in Christo voluntates, ac naturas, admittant.

Cæterùm hic, tanquàm rem maximi momenti diligentiùs observandam puto, cùm ambiguæ sint quinque Propositiones, & in varias facilè Sententias accipi

possint,

possint, minimè viris Theologis vitio verti posse, si eas distingui, ac sensum, quo damnandæ sint, assignari postulent, priusquàm Formulæ subscribere cogantur; Episcoporum verò, utpotè qui Fidelibus Doctores à Deo constituti sint, partes esse, eorum dubitationem tollere, idque, quod damnandum proponunt, clarè explicare; nè alioquin illi in fraudem inducantur, ac minùs sincerum edant suæ fidei testimonium. Quamvis in damnandis quinque Propositionibus Sententia gratiæ efficacis, cùm expressâ Pontificum declaratione, tum generali totius Ecclesiæ consensu excepta sit, fateri tamen necesse est, valdè optandum fuisse, ut sententia ipsa quæ Censuræ subjecta est, non dubio ac incerto Jansenii sensus signo, unde nunc tot in Ecclesia turbæ, sed claris ac dilucidis verbis fuisset explicata. Qua in re Theologi illi eo magis sibi, adhibitâ formulæ subscribendæ distinctione, cavendum putant, quòd probè nôrint non eodem modo ab omnibus intelligi, quid à Pontificibus damnatum sit; unde verendum est ne aliquando eâ occasione gratia ipsa efficax in discrimen adducatur, maxmè cùm eam oppugnent adversarii, idque unum in tota hac concertatione agere videantur, ut quam aperto Marte adoriri non audent, quasi per insidias & cuniculos expugnent.

Hæc sunt quæ in præsenti Quæstione post longam meditationem mihi certa & explorata habentur, & ex quibus apud me statui, quid in hocce negotio mihi gerendum sit, ut muneri ac conscientiæ satisfaciam. Tibi confirmare possum, ea mihi in dies certiora ac firmiora videri, & quo plus progredior, eò magis magisque in eis me acquiescere. Hâc ratione in promptu fuit expedire me tricis & difficultatibus, quibus homines plùs propriis commodis & cupiditatibus, quàm veritatis studio aut Ecclesiæ honori addicti, jam dudum hanc causam conantur involvere, atque eo modo veram & solidam conscientiæ pacem nactus sum. Neque dubito quin si quis hæc animo à præjudiciis libero perpendat, idem sit experientiâ comprobaturus; præsertim si magno sinceritatis Christianæ studio teneatur, ut teneri Te, non uno Literarum Tuarum loco, palàm ostendis.

A priori sententia discedere non dubitavi, simul atque harum rerum clariorem, Deo dante, intelligentiam habui; cujus gratia etiam futurum spero, ut nullis unquam humanis affectibus aut consiliis deterrendus sim, quo minus debitum veritati testimonium perhibeam. In hoc utique gloriabor, eaque ratione mihi certum est conscientiæ tranquillitatem tueri, quod bonum tanti faciendum est, ut nihil ei in hac vita anteponendum putem: Unde etiam illud tibi, ac cæteris qui me pari ac Tu benevolentia, prosequuntur non possum non optare, nihilque, fateor, mihi magis cordi fuerit, quam ut in hac quæstione, tam eadem esset utriusque nostrûm sententia, quam Tu ipse mihi confirmas, eamdem prorsus esse in iis quæ spectant ad disciplinam ac moralem doctrinam. Non parvum, ut mihi videtur, id momentum haberet ad reddendam Theologis pacem, sedandasque concertationes, quibus jamdudum miserè apud nos Ecclesia conflictatur.

Tantum à te bonum Gallia expectat universa, pro ea quâ polles, & Ecclesiastica dignitate, & summa apud Regem gratia: quod ut præstare possis, copiosam tibi Spiritus subministrationem à Christo Domino precor, quo & agenda videas, & ad im-

implenda quæ videris, convaleſcas. Epiſtolam abſolvo, à te ſuppliciter poſtulans, ut quo illam animo ad te ſcripſi, eodem accipias, eamque habeas, tanquam ſimplicem ſenſuum meorum apud te declarationem, ac veriſſimam ſingularis in te amoris mei atque obſervantiæ ſignificationem.

Alecti die 7. Novemb. 1667.

Tuus, Domine Ill^{me}. humillimus & obſequentiſſimus ſervus Nicolaus Ep. Alectenſis.

Hæc Episcopi Alectenſis Epiſtola die 7. Novembris 1667. data, reſponſio eſt ad aliam Archiepiſcopi Pariſienſis Epiſtolam die 20. Octobris præcedentis ſcriptam, & à Domino Feret S. Nicolai in Urbe Pariſiorum Parocho atque uno ex Vicariis Generalibus ejuſdem Archiepiſcopi ad Epiſcopum Alectenſem miſſam. Hæc autem Reſponſio ad eumdem D. Feret qui illam Archiepiſcopo traderet, miſſa eſt. Reſcripſit Archiepiſcopus ſe illam accepiſſe, variiſque occupationibus detentum non potuiſſe reſpondere: id cùm primum per otium licuerit, facturum. Quod tamen non præſtitit: nullaſque certè quidem hac de re literas poſteà ab eo Præſule accepit Alectenſis Epiſcopus.

